

EUROPOS SAJUNGOS TEISĖS NORMŲ, REGULIUOJANČIŲ ANONIMINIŲ LIUDYTOJŲ TEISINĘ PADĖTĮ, TAIP PAT DALYVAUJANČIŲ LIUDYTOJŲ, KURIEMS GRASINAMA IR NUSIKALSTAMŲ ORGANIZACIJŲ NARIŲ, NORINČIŲ BENDRADARBIAUTI SU TEISĖSAUGOS INSTITUCIJOMIS, APSAUGĄ, STUDIJA (2005)

MOKSLO DARBU
SAVADAS
1992 - 2006

Bendradarbiaujančios institucijos: Baudžiamosios politikos tarptautinių studijų institutas (Gento universitetas, Belgija), Jungtinis transnacionalinio nusikalstamumo tyrimų centras – TRANSCRIME (Trento universitetas ir Milano Katalikiškasis universitetas, Italija)

Tyrėjų grupė: R. Jurka, A. Di Nicola, C. Birolini, J. Belde, B. Fransen, G. Vermeulen, A. Čepas

Tyrimė analizuojama ir vertinama trijų Europos Sąjungos valstybių – Lietuvos, Belgijos ir Italijos – patirtis anoniminių liudytojų ir kitų apsaugomų liudytojų klausimais. Tyrimas apima dvi dalis – teorinę ir praktinę. Teorinėje dalyje apžvelgiama bendra minėtų valstybių teisinė bazė, susijusi su liudytojų apsauga. Šioje dalyje taip pat vertinama, kokios pagrindinės problemos kyla siekiant apsaugoti liudytoją baudžiamojoje byloje bei kokios gali būti procesinės teisinės ir specialios teisinės liudytojų apsaugos priemonės, užtikrinančios ne tik šių proceso subjektų saugumą, bet ir jų parodymų patikimumą. Praktinėje dalyje vertinamos anketavime dalyvavusių praktinių darbuotojų mintys dėl liudytojų apsaugos problematikos kiekvienoje valstybėje. Iš tyrimo matyti, jog liudytojų apsaugos problema ištis yra nemaža. Ypač didelės problemos kyla siekiant užtikrinti šių proceso subjektų saugumą kovojant su organizuotu nusikalstamumu. Būtent šiuo pagrindu tyrimė gana dažnai remiamasi Lietuvos patirtimi, atskleidžiančia, kad Lietuvos, Latvijos ir Estijos vyriausybų pasirašyta trišalė sutartis dėl liudytojų apsaugos, yra ištis perspektyvi, o jos normos diegtinos europiniu mastu.

Tyrimė dažnai kritikuojamos Europos Sąjungos teisės normos, reglamentuojančios liudytojų apsaugą. Pagrindinė problema, kuriai esant valstybėms itin sunku bendradarbiauti apsaugant proceso subjektus, yra nevienoda praktika. Žinoma, tai priklauso ir nuo kriminogeninės situacijos. Antai Italijoje ir Belgijoje apskritai nėra taikomos liudytojų anonimiškumo taisyklės. Tuo tarpu organizaciniu instituciniu požiūriu šiose šalyse liudytojų apsaugos sistema yra veiksmingesnė nei Lietuvoje.

Galiausiai šiame tyrimė daromos išvados bei formuluojami pasiūlymai. Pagrindinė išvada yra ta, jog Europos Sąjungoje būtina kurti kiek įmanoma vienodesnę proceso subjektų apsaugos sistemą, siekiant palengvinti tarptautinį bendradarbiavimą. Antra vertus, visose šiose valstybėse būtina kurti socialines liudytojų apsaugos priemones, leisiančias šiems proceso subjektams tvirčiau jaustis bei išvirtinti naujoje gyvenamojoje ar darbo vietoje ir pan. Tyrimo pabaigoje siūlomi atitinkamų teisės aktų, leisiančių Europos Sąjungos valstybėms unifikuoti savo liudytojų apsaugos sistemas, projektai.